

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 155/2022-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Tatianou Jánošikovou, advokátkou, Rooseveltova 6, Košice, proti uzneseniu Okresného súdu Trebišov č. k. 2 C 11/2019-220 zo 7. decembra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 21. februára 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) č. k. 2 C 11/2019-220 zo 7. decembra 2021 (ďalej aj „napadnuté uznesenie okresného súdu“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti, ako aj napadnutého uznesenia vyplýva, že pred okresným súdom je pod sp. zn. 2 C 11/2019 vedené súdne konanie o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, v ktorom sťažovateľka vystupuje v procesnom postavení žalobkyne proti žalovanému [REDAKOVANÉ]. Na základe žiadosti sťažovateľky okresný súd uznesením č. k. 2 C 11/2019-26 z 22. marca 2019 (ďalej len „uznesenie z 22. marca 2019“) priznal sťažovateľke oslobodenie od platenia súdnych poplatkov pre celé konanie. Následne okresný súd uznesením č. k. 2 C 11/2019 z 25. júna 2020 (ďalej len „uznesenie z 25. júna 2020“) rozhodol o oprave výroku uznesenia z 22. marca 2019 tak, že sťažovateľke priznáva oslobodenie od platenia súdneho poplatku z podanej žaloby. V priebehu ďalšieho konania okresný súd napadnutým uznesením uložil sťažovateľke ako žalobkyňi, aby v lehote 10 dní od jeho doručenia zložila v prospech účtu okresného súdu sumu 1 000 eur ako preddavok na trovy dôkazu – vypracovanie znaleckého posudku znalcom.

3. Okresný súd v napadnutom uznesení svoj záver o uložení povinnosti sťažovateľke zložiť preddavok na trovy dôkazu – vypracovanie znaleckého posudku znalcom založil na tom, že na účel zistenia skutkového stavu vo veci je potrebné doplniť doteraz vykonané dokazovanie o vypracovanie znaleckého posudku znalcom z odboru stavebníctvo. Ďalej uviedol, že vyhotovenie uvedeného znaleckého posudku navrhla sťažovateľka. Preto s poukazom na § 253 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), teda ak strana v konaní navrhne vykonanie dôkazu, s ktorým sú spojené výdavky, súd jej môže uložiť povinnosť zložiť preddavok, sťažovateľke uložil, aby v lehote 10 dní od doručenia napadnutého uznesenia zložila v prospech účtu okresného súdu sumu 1 000 eur ako preddavok na trovy dôkazu.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka namieta, že napadnutým uznesením bolo porušené jej právo na spravodlivé súdne konanie, pretože okresný súd jej uznesením z 22. marca 2019 v spojení s uznesením z 25. júna 2020 priznal čiastočné oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, čo nebolo doteraz zrušené. Napriek tomu jej však napadnutým uznesením uložil povinnosť zložiť preddavok na trovy dôkazu – vypracovanie znaleckého posudku. Podľa sťažovateľky je napadnuté uznesenie v priamom rozpore so znením § 253 ods. 2 CSP. Argumentuje, že popiera zmysel a účel uvedeného ustanovenia Civilného sporového poriadku a je v priamom rozpore s jeho výslovným znením. Dodala, že je výsledkom svojvôle okresného súdu, nesprávneho výkladu a aplikácie tohto zákonného ustanovenia. Poukázala na to, že ak jej zo strany okresného súdu bolo priznané oslobodenie od platenia súdneho poplatku vo výške 66 eur, nevie si vysvetliť, prečo jej nepriznal oslobodenie od zaplatenia preddavku vo výške 1 000 eur, ktorý nie je schopná kvôli svojej finančnej situácii zaplatiť. Dodala, že napadnutým uznesením jej okresný súd odňal možnosť vykonať znalecké dokazovanie, a tým jej aj odňal právo na prístup k súdu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením, ktorým okresný súd sťažovateľke uložil povinnosť zložiť preddavok na trovy dôkazu – vypracovanie znaleckého posudku aj napriek skutočnosti, že sťažovateľka bola predchádzajúcimi rozhodnutiami okresného súdu (uznesením z 22. marca 2019 v spojení s uznesením z 25. júna 2020, pozn.) čiastočne oslobodená od platenia súdneho poplatku.

6. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade,

ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (II. ÚS 35/2020).

7. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

8. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci (súdu) nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označila sťažovateľka, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci (súdu) a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 449/2020).

9. Ústavný súd po preskúmaní napadnutého uznesenia musí konštatovať, že z ústavnoprávneho hľadiska nevzhliadol dôvod ústavnej sťažnosti vyhovieť. Zároveň je možné dodať, že aj keď je pravdou, že napadnuté uznesenie bolo v čase podania ústavnej sťažnosti sťažovateľkou z formálneho hľadiska rozhodnutím právoplatným, nešlo však o rozhodnutie, ktorým by sa konanie končilo, ale len o procesné rozhodnutie, ktorým okresný súd sťažovateľke uložil povinnosť zložiť preddavok na trovy dôkazu – vypracovanie znaleckého posudku. Nešlo o meritórne ukončenie konania vo veci samej. Na tomto mieste ústavný súd uvádza, že okresný súd po vydaní uznesenia z 22. marca 2019, ktorým priznal sťažovateľke oslobodenie od platenia súdnych poplatkov pre celé konanie, následne vydal opravné uznesenie z 25. júna 2020, ktorým sťažovateľke priznal len čiastočné oslobodenie, a to od platenia súdneho poplatku z podanej žaloby. Vzhľadom na to následne okresný súd napadnutým uznesením uložil sťažovateľke ako žalobkyni zložiť preddavok na trovy dôkazu – vypracovanie znaleckého posudku znalcom. Je zároveň potrebné v tejto súvislosti zdôrazniť, že čiastočné oslobodenie od platenia súdneho poplatku nezakladá automaticky „nárok“ sťažovateľky aj na priznanie oslobodenia od platenia preddavku na trovy dôkazu, v danom prípade na vypracovanie znaleckého posudku. Ústavný súd dáva do pozornosti, že civilné sporové konanie, medzi ktoré patrí aj konanie o vyporiadanie BSM, je konaním dôkazným. Koniec koncov v prípade vyporiadania BSM sporovým stranám nič nebráni v uzavretí dohody, čím sa aj eliminujú náklady súdneho konania. No pri absencii takejto dohody mohla sťažovateľka počítať s tým, že v prípade potreby vypracovania napríklad znaleckého posudku bude obstaranie tohto dôkazu spojené aj s istými finančnými nákladmi. Z ústavnej sťažnosti zároveň vyplýva, že práve sťažovateľka podala vo veci žalobu a iniciovala tak toto súdne konanie. Ústavný súd dáva do pozornosti tiež tú skutočnosť, že sťažovateľka má napríklad možnosť nechať si vypracovať súkromný znalecký posudok a predložiť ho v danom súdnom konaní. V súvislosti so sťažovateľkou predloženými rozhodnutiami všeobecných súdov (uznesenie Krajského súdu v Košiciach č. k. 1 Co 541/2013 z 31. marca 2014 a uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici

č. k. 13 Co 389/2016 z 27. septembra 2016, pozn.), ktorými podopierala svoju argumentáciu, ústavný súd uvádza, že rozhodnutiami všeobecných súdov nie je ústavný súd viazaný. Nie je ani možné dospieť k záveru, žeby išlo o ustálenú rozhodovaciu prax v danej oblasti, pričom nie je ani úlohou samotného ústavného súdu zjednocovať judikatúru všeobecných súdov. Navyše, ústavný súd v súvislosti so sťažovateľkou predloženými rozhodnutiami krajských súdov zdôrazňuje, že ich závery nie sú ani aplikovateľné na vec sťažovateľky z dôvodu odlišného skutkového a právneho stavu prejednávanej veci. V tejto súvislosti poukazuje najmä na to, že v prípade prvého uvedeného rozhodnutia išlo o rozhodovanie o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam a vypratanie pozemku (teda ide o úplne odlišný predmet sporu, pozn.), znalecké dokazovanie bolo nariadené samotným súdom, a nie na návrh sporovej strany, navyše, výsledkom bolo potvrdenie povinnosti danej žalobkyni zložiť preddavok na trovy dôkazu – vypracovanie znaleckého posudku. Bolo zároveň konštatované, že žalobkyňa, ktorá žiadala oslobodenie od platenia trov dôkazu (pričom nesúhlasila ani so samotným nariadením znaleckého dokazovania, pozn.), ani nespĺňala predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov v konaní a ani od nich oslobodená nebola. Pokiaľ ide o sťažovateľkou uvedené druhé rozhodnutie, ani v danom prípade nejde o skutkovo a právne totožnú vec. Po prvé je potrebné uviesť, že aj v danom prípade ide o odlišný predmet konania (zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnosti, pozn.), no najmä je potrebné poukázať na to, že v predmetnej veci bola na rozdiel od sťažovateľky sporová strana oslobodená od platenia súdnych poplatkov v rozsahu jednej polovice (teda nielen z podanej žaloby, pozn.). S poukazom na to bola preto sporovej strane zrušená povinnosť platiť trovy dôkazu. Zároveň aj v tomto prípade sporová strana vyslovila nespokojnosť so samotným vykonaním znaleckého dokazovania. Ani uvedené tak nič nemení na prezentovanom závere ústavného súdu v tejto veci, teda že čiastočné oslobodenie od platenia súdneho poplatku nezakladá automaticky „nárok“ aj na priznanie oslobodenia od platenia preddavku na trovy dôkazu. Nad rámec uvedeného je zároveň možné dodať, že sťažovateľke nič nebránilo v tom, aby proti uzneseniu z 25. júna 2020, ktorým jej bolo priznané len čiastočné oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, podala sťažnosť, čo však neurobila. Vzhľadom na uvedené ústavný súd dospel v danom prípade k záveru, že okresný súd v danej veci nerozhodol v rozpore s § 253 ods. 2 CSP, ako to tvrdí sťažovateľka.

9.1. Ústavný súd, pridržiavajúc sa svojej stabilnej judikatúry, poukazuje na to, že základné práva na súdnu ochranu (siedmy oddiel ústavy) sú „výsledkové“, čo znamená, že im musí zodpovedať proces ako celok. Skutočnosť, či napadnuté konanie vykazuje znaky spravodlivého procesu, závisí od celého konania a konečného rozhodnutia všeobecných súdov. Obdobne aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (napr. Komanický c. Slovenská republika, rozsudok zo 4. 6. 2002) vyplýva, že ústavný súd a Európsky súd pre ľudské práva overujú, či konanie posudzované ako celok bolo spravodlivé v zmysle čl. 46 až 50 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. Už v rámci svojej judikatúry ústavný súd vyslovil, že predpokladom na záver o porušení základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je také porušenie, ktoré nie je napravitel'né alebo odstrániteľné činnosťou všeobecného súdu pred začatím konania alebo v konaní vo veci samej, resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami. V nadväznosti na to ústavný súd pripomína, že v rámci konania o ústavnej sťažnosti zásadne preskúmava len právoplatné rozhodnutia. Ústavný súd môže urobiť zásah na ochranu ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv sťažovateľky až vtedy, keď už ostatné orgány verejnej moci nemajú možnosť namietaný protiústavný stav napraviť.

10. Ústavou zaručené základné právo na súdnu ochranu vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy neznamená právo na úspech v konaní. Z toho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok. Obsahom tohto práva nie je právo sťažovateľky na to, aby všeobecný súd prevzal jej tvrdenia a názory a vec vždy rozhodol v zmysle jej návrhu. Takýto postup by bol v rozpore s požiadavkami kladenými na nezávislosť a nestrannosť všeobecných súdov ako primárnych garantov a ochrancov ústavných práv (III. ÚS 351/2018).

11. Ústavný súd s poukazom na uvedené závery ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

12. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v jej petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. marca 2022

Miloš Maďar
predseda senátu